

УДК 351/354:303.094.7

М. Ю. Дітковська,
к. держ. упр., Чернігівський державний технологічний університет

КЛАСИФІКАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

У статті автор досліджує теоретичні положення та прикладні підходи до створення системи класифікації управлінської інформації в органах виконавчої влади, досліджує ознаки управлінської інформації. Запропоновано авторську систему класифікації інформації в системі державного управління, яка дозволяє здійснити упорядкування управлінської інформації з метою аналізу інформаційних систем і моделювання інформаційних процесів, що відбуваються в органах виконавчої влади.

In the article an author investigates theoretical positions and applied going near creation of the system of classification of administrative information in the organs of executive power, investigates the signs of administrative information. The author system of classification of information is offered in the system of state administration, which allows to carry out arrangement of administrative information with the purpose of analysis of the informative systems and design of informative processes which take place in the organs of executive power.

Ключові слова: аналіз інформації, інформаційна система, інформаційне забезпечення, кількість інформації, комунікації, обробка інформації, ознаки класифікації, передача інформації, теорія інформації.

ВСТУП

Рух у напрямі створення інформаційного суспільства в Україні пов'язаний з процесами збільшення ролі інформаційних ресурсів у всіх сферах діяльності, із зростанням обсягів комунікацій, кількості інформаційних продуктів і послуг. Інформаційне суспільство вимагає також побудови глобального інформаційного простору шляхом створення глобальної мережі обміну даними. Теорія інформації з'явилась у 40-і роки ХХ століття. Фундатором цієї теорії є американський математик К. Шеннон [6]. Проблеми кібернетики вивчав Н. Вінер, який запропонував нові підходи до управління, обробки і передачі інформації. Питаннями аналізу інформації з точки зору управління займалися Дж. Ф. Непман [2; 3], У. Ешбі [7]. Роботи К. Шеннона стали фундаментом таких областей науки, як загальна теорія зв'язку, теорія керуючих систем, теорія інформації. У роботі "Математична теорія зв'язку" [6, с. 243—332] розглянуто дискретні канали передачі інформації, її джерела. Для визначення кількості інформації використовується поняття ентропії. У роботі "Сучасні досягнення теорії зв'язку" [6, с. 403—413] досліджуються проблеми виміру інформації, її кодування і визначення пропускну здатності каналу зв'язку.

Теорія інформації використовується при розробці засобів зв'язку і обчислювальної техніки. Також її застосовують для оцінки кількості інформації. Хоча для практичних цілей використання цієї теорії не завжди є зручним, однак для розуміння природи інформації і процесів у інформаційній системі знання теорії є корисним і дозволяє робити правильні висновки стосовно функціонування і розвитку системи, що досліджується.

Значне місце в формуванні, функціонуванні й розвитку інформаційних систем займають системні методи. В роботі Г. Олсона, Дж. Піані розглядаються складові процесу проектування систем управління, вивчаються системи, що мають декілька контурів управління [4, с. 45—66].

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Управління має інформаційну природу, головним ресурсом управлінського процесу є інформація. Тому удосконалення інформаційної системи є найважливішим фактором підвищення ефективності процесу управління. Розвиток сучасної науки у сфері управління та інформаційних технологій призве-

ли до змін у підходах до управління. Сучасні концепції управління розглядаються з позицій застосування засобів інформаційного забезпечення. Комп'ютерні системи впливають як на швидкість вироблення рішень, так і на технології управлінського процесу. Сучасний менеджмент вважається процесом прийняття рішень в інформаційному середовищі.

Метою даної роботи є дослідження ознак управлінської інформації і побудова її класифікації в системі виконавчої влади.

Об'єктом і базою дослідження є інформаційні системи органів виконавчої влади.

Предметом дослідження є теоретичні положення та прикладні підходи до створення класифікації управлінської інформації в органах виконавчої влади.

РЕЗУЛЬТАТИ

У Законі України "Про інформацію" № 2657-ХІІ від 02.10.1992 р. під інформацією розуміється документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. В управлінні організацією використовується економічна інформація як один з різновидів багатьох видів інформації. Вона містить кількісну і якісну характеристики процесів, які відбуваються в організації. До неї відносяться повідомлення, що циркулюють в економічній системі і якими вона обмінюється із зовнішнім середовищем. Інформація в системі державного управління є сукупністю різних відомостей, повідомлень, даних. Вона є основою для формування нормативних, управлінських, фінансових та інших документів.

Інформацію в системі державного управління можна класифікувати за різними ознаками. В літературі вже робилися спроби класифікації соціально-управлінської інформації при вивченні проблем інформатизації соціального простору.

У роботі Пономарьової К.В. і Кузьміна Л.Г. наведена класифікація економічної інформації, яка застосовується у виробничих системах [5].

Класифікація відбувається за наступними ознаками:

1. За місцем виникнення і напрямку руху її поділяють вхідну і вихідну:
  - вхідна — що надходить в об'єкт управління;
  - вихідна — що спрямовується до споживачів інформації.

У свою чергу, вхідну і вихідну з погляду відносини до об'єкта управління поділяють на внутрішню і зовнішню:

- внутрішня — виникає усередині об'єкта (цеху, відділу);
- зовнішня — виникає за межами об'єкта.

Зовнішню вхідну поділяють на три групи:

- планову — про параметри об'єкта управління на майбутній період;
- нормативно-довідкову — ту, що містить різні нормативні і довідкові дані;
- про зовнішні збурення — повідомлення про несвоєчасне виконання плану, недопоставки, недолік документації.

Зовнішню вихідну поділяють на:

- обліково-розрахункову;
- довідкову, яка містить довідки вищестоящим рівням управління про хід виконання виробничого завдання.

Внутрішня вхідна — це інформація про:

- продукцію, яка є комплексом даних про виробництво продукції та різні зведення про її рух;
- процеси — це дані про хід техпроцеса, енергоносії, про положення транспортних засобів;
- внутрішні збурювання, до яких належать прості устаткування, робітників, транспортних засобів, відсутність матеріалів.

До внутрішньої вихідної належить:

- планова — для учасників і робочих місць;
- транспортні команди;
- технічні завдання майстрам, працівникам ОТК;
- робочі команди на ліквідацію внутрішніх збурювань.

2. За стадіями утворення інформація підрозділяється на первинну і вторинну (похідну):

- первинна виникає безпосередньо в процесі діяльності об'єкта і реєструється на початковій стадії процесу управління (первинний облік);
- вторинна — виходить у результаті обробки первинної і може бути проміжною або результатною;
- проміжна — використовується в якості вихідних даних для наступних розрахунків;
- результатна — використовується для управління об'єктом і прийняття рішень.

Г.В. Атаманчук розглядає формування системи змісту інформації, що є потрібною для раціонального і ефективного державного управління [1]. До одиниць такої інформації належать:

- відомості, матеріальні, що відображають, виробничі, соціальні, технічні й технологічні параметри керованих об'єктів;
- дані про норми, нормативи, що регулюють виробничу, соціально-обслуговуючу, духовно-культурну й іншу інформацію, що має споживчий характер стосовно діяльності керованих об'єктів;
- матеріали, що визначають діяльність державних органів у сфері управління (законодавчі й інші нормативні правові акти, договірні зобов'язання і планові завдання, вказівки вищестоящих органів, результати контрольних актів і так далі);
- відомості про кількісний і якісний склад, рівень підготовки і кваліфікаційне зростання персоналу державних органів і органів місцевого самоврядування (сукупність всіх даних, що характеризують людський потенціал суб'єкта державного управління).

У результаті досліджень літературних джерел, кількісних і якісних характеристик інформації, що застосовується в органах виконавчої влади, розроблена авторська система класифікації інформації в системі державного управління за ознаками:

- напрям руху (вхідна — надходить в систему, і вихідна — спрямовується до зовнішнього середовища);
- відношення до об'єкта управління (зовнішня — виникає за межами об'єкта управління, і внутрішня — виникає всередині об'єкта);
- ступінь обробки (первинна — реєструється на почат-

ковій стадії, вторинна — отримується в результаті обробки);

- інтенсивність (змінна — поточна, постійна — незмінна протягом тривалого часу);
- місткість (вичерпна — не потребує доповнення, і та, що вимагає доповнення);
- спосіб фіксації (паперові носії, електронні носії);
- форма представлення (усна, текстова, таблична, графічна);
- комплектність (комплектна — придатна для використання в первинному вигляді, некомплектна — використовується з іншою інформацією);
- сфера використання (універсальна — використовується в усіх управлінських структурах, спеціалізована — яка вживається в тих або інших структурах);
- рівень управління (інформація з органів вищого рівня управління, з органів одного рівня, з органів нижчого рівня);
- спосіб передачі інформації (телефоном, кур'єром, поштою, електронною поштою, факсом);
- періодичність (умовно постійна — зведення, періодична — листи, накази);
- джерела (Верховна Рада України, Секретаріат Президента України, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, населення, підприємства і організації);
- функції державного управління (загальні — аналіз, прогнозування, планування, організація, регулювання, робота з персоналом, облік, контроль; спеціальні — реалізуються в окремих сферах, галузях, ділянках державного управління; внутрішні — уособлюють управління всередині державної управлінської системи; зовнішні — характеризують безпосередньо процес впливу органів державної влади на об'єкти управління).

ВИСНОВКИ

Результати дослідження ознак, що характеризують управлінську інформацію шляхом аналізу існуючих класифікаційних систем, дозволили класифікувати інформацію, що застосовується в управлінських процесах органів виконавчої влади. Класифікація як метод пізнання дає можливість представити відомості про різновиди управлінської інформації у вигляді схеми, що відображає її групування за класифікаційними ознаками.

Система визначає основні різновиди інформації, яка зберігається в масивах і рухається в потоках системи державного управління. Класифікація дозволяє здійснити упорядкування управлінської інформації з метою аналізу інформаційних систем і моделювання інформаційних процесів, що відбуваються в органах виконавчої влади.

Література:

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления / Г.В. Атаманчук — М.: Омега-Л, 2004. — 301 с.
2. Нейман Дж. Теория игр и экономическое поведение / Дж. Нейман, О. Моргенштерн; пер. с англ. под ред. и с доб. Н. Н. Воробьева — Москва: Наука, 1970. — 707 с.
3. Нейман Дж. Теория самовоспроизводящихся автоматов / Дж. Нейман; пер. с англ. В.Л. Стефанюка; под ред. В.И. Варшавского. — М.: Мир, 1971. — 326 с.
4. Олссон Г. Цифровые системы автоматизации и управления / Олссон Г., Пиани Дж.; пер. с англ. — СПб.: Невский Диалект, 2001. — 557 с.
5. Пономарева К.В. Информационное обеспечение АСУ / К.В. Пономарева, Л.Г. Кузьмин. — М.: Высшая школа, 1991. — 222 с.
6. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике / К.Э. Шеннон; [пер. с англ.]; под ред. Р.Л. Добрушина и О.Б. Лупанова. — М.: Иностранная литература, 1963. — 829 с.
7. Эшби У.Р. Введение в кибернетику / У.Р. Эшби; [пер. с англ. Д. Г. Лахути]; под ред. В. А. Успенского. — М.: URSS, 2009. — 432 с.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2009 р.